[Välkomna hem!] Tal hållet vid minneshögtiden för Andrée och hans män 1930

Bokutgåva

Tal hållet vid begravningsceremonin för Andrée, Strindberg och Frænkel i Storkyrkan i Gamla stan den 5 oktober 1930. Publicerat i Svenska Dagbladet, 6 oktober 1930.

Välkomna hem!

Ärkebiskop Söderbloms gripande välkomsthälsning till Örnens hemkomna besättning.

Svenska Dagbladet, 6 oktober 1930

Välkomna hem! Välkommen Andrée! Välkommen Strindberg! Välkommen Frænkel!

Det har dröjt länge. Och vad vi nu mottaga är endast spillror av ypperliga, härdade redskap för obetvinglig håg och målmedveten bragd. Ändå känna vi något av återseendets glädje, även av återseendets allvar och dom. Vi hava icke glömt eder, den i mödor och forskning mognade kämpen, den ungdomsfriska ämnessvennen och den beslutsamme idrottsmannen. Nu sker vad Frälsaren förutsade: ”Intet är förborgat, som icke skall bliva uppenbarat, och intet är fördolt, som icke skall bliva känt. Därför skall allt vad I haven sagt i mörkret bliva hört i ljuset, och vad I haven viskat i någons öra i kammaren, det skall bliva utropat på taken”. (Luk. 12:2–3.) Edert öde ger oss en vision av, att allt en gång blir uppenbarat, även det som döljes i polarnattens snö och is. I uthärden lugnt domen. I haven väntat på den nästan en människoålder, ack, för den som minnes edra segervissa blickar och handslag och ord, då ballongen gjordes i ordning på Marsfältet, en hastigt svunnen tid. Edra tungor hava förstummats. Men I talen med gärningar. I sägen icke med ord, men i dokument, som I efterlämnat, och i det skick vari man funnit eder. I sägen tyst, men tydligt till en värld: Vi hava kämpat och lidit och dött som män. Vi härdade ut till slutet. Vår beräkning brast sönder. Vår förhoppning gick i kvav. Men vi överlämnade oss icke åt dödlös klagan. Vi gjorde vad vi kunde, vi fortsatte våra rön. Vi togo ej ensamheten som ett rov, icke vårt hårda öde bortom människors blickar som en frestelse. Vi förblevo trogna vår kallelse till slutet.

I åtanke av sina egna ishavshjältar, de för alltid frejdade och de många onämnda, har vårt broderfolk, som håller släktets högvakt mot Nordpolen, med osviklig ridderlighet och varma hjärtan bevisat våra vilsna färdemän stor heder.

Nu fråga de oss efter trettiotre år: Hur haven I hållit ut? Haven I förblivit trogna eder kallelse? Haven I fullföljt edra ideal? När hoppet svek och livets isöken famnade eder i hopplöst mörker, vad gjorden I? Släppten I taget, eller haven I framhärdat intill slutet? Ingenting är förborgat som icke skall bliva uppenbarat. Domen går fram över människorna. Vi manas av ”Örnens” hemkomna besättning icke till bullersamma upptåg, utan till stilla rannsakan.

Andrée skrev: ”Det finnes blott ett sätt att kunna behålla tron på ideala strävanden, och det är – att själv idka dem”. Hos Johannes läsa vi: ”Om någon vill göra Hans vilja, så skall han förstå om denna lära är från Gud, eller om jag talar av mig själv”.

Käre söner av vårt blod. I ären något förmer. I ären söner av släktets Excelsior, av dess eviga strävan. Var eder färd för djärv? Andrée sitter en natt i gondolen med penna och dagbok. Isfälten lysa under honom. Han och hans kamrater äro de första som skådat denna syn. Tankarna gå hos den vakande mannen. Skall man anse dem för galna eller måhända en gång följa deras exempel? Han hade före färden avslutat några anteckningar med regeln: ”Var rädd om hälsan, men icke om livet”. Nu nedskriver han i dagboken, som trettiotre år senare skulle upphämtas ur Vita öns is, de orden: ”Vi mena, att vi godt kunna taga döden, sedan vi gjort det vi nu gjort”. Hågen att våga det ovågade, att lära känna det okända, hågen som drev eder, är människans adel, i släkt med hennes hemlängtan till det som är bortom sinnenas värld. ”Jag är ett barn av jorden och av den stjärnströdda himlen.” Den okände förkristne sångarens ord lyda på Predikarens tungomål: ”Gud har lagt evigheten i människornas hjärtan”.

När under kommande årsmillioner vårt rullande klot för de stumma världarna kanske tyst berättar släktets omsider ihjälfrusna saga, skall då de sista människornas slut likna edert äreminne? Allt det förgängliga är blott en liknelse. Ur liknelsen träder verkligheten fram. Slöjan faller. Anden lever. Jesus sade: För Gud äro alla levande. Amen.